

Octavian Goga, mesianismul poeziei

O. Goga a fost un poet militant, un poet social, care uită de propriile-i neazuri, fiind chinuit de durerile celor multi și oprimați. Figura bardului de la Rășinari se incheagă **în**sa nu numai din aceste versuri, ci din întreaga lui opera. Desi în poezia lui își fac loc și unele sentimente intime, totuși privita în ansamblu creația în versuri a lui Goga reflectă atitudinea poetului cetățean, cum de altfel l-au apreciat și contemporanii: “trăind pe pământ și între semenii lui, luptă pentru idealurile acestora, cânta luptând și luptă cântând.” (Al. Vlahuța)

Goga a intenționat să facă o adevărată monografie lirică a satului ardelean. Intenția sa avea la bază o cunoaștere directă și complexă a realităților satului din Transilvania de la sfârșitul secolului trecut și începutul celui actual, apăsător de subjugarea socială și națională.

Goga se deosebește, ca viziune totalizantă asupra satului, de unii predecesori. Acesta o mărturiseste el însuși: “Eu am văzut în țaran un om chinat al pământului; n-am putut să-l văd în acea atmosferă în care l-a văzut Alecsandri în pastelurile sale și nici n-am putut să-l văd încadrat în acea lumină și veselie a lui Coșbuc”. Goga a urmărit din frageda copilărie viața satului în toată complexitatea ei, cu toate figurile lui reprezentative. A fost martorul frământărilor țaranilor, de la botez până la coborârea în pământ. Sufletul a vibrat la toate durerile satului, scrisul lui devenind, în tot ce este mai temeinic în creația poetului “cântarea pătimirii noastre”. Căci în poeziile lui Goga, mai cu seamă în primul volum, nu este vorba de o durere individuală, particulară a poetului sau a unei persoane oarecare, ci de durerile trăite de satul transilvănean de-a lungul zbuciumatei sale istorii. Starea de **lucruri grea, cunoscută** nemijlocit de poet, trezea un sentiment de protest, ceea ce l-a și determinat pe Goga să afirme: “m-am născut cu pumni strânși, sufletul meu s-a organizat din primul moment pentru protestare, pentru revoltă, cel mai puternic sentiment care m-a călăuzit în viață și din care a derivat și formula mea literară.”. Izvorul acestei revolte este deci o îndelungată asuprire socială și națională, care a strivit satul ardelean secole în sir. În poeziile lui Goga apare un sat apăsător de nedreptăți, cu locuitori continuu frământați de “izbăvirea” lor. În acest sens, spre exemplu, poezia **De la noi** începe cu următoarele versuri pline de vibrație și semnificație socială: “Cu fruntea-n tărănă, plângând azi ne vezi, /Din slava, cerescule

soare; /Rugămu-ne ție, azi sufletul nostru /Tu lasă-l departe să zboare.
/Trimite și vântul, pribeagul drumeț, /El, crainicul bolții albastre, /Să ducă
departe, pe aripa lui, /Cuvântul strigărilor noastre”. Aceeași atitudine de
compasiune față de confrății din mijlocul cărora a plecat își găsește expresie
artistică și în poezia Așteptare: “Sat din margine de codru, /Revărsat sfios în
vale, /Tot mai jalnic cade-amurgul /Peste strașinile tale! /Frunza plopilor pe
plaiuri, /Ochii stelelor pe creste, /Rona firelor de iarbă /Plâng duiosă ta
poveste”.

Relația poet-colectivitate rurală este organică, indisolubilă, așa cum
apare și în poezia Plugarii: “La voi aleargă totdeauna /Trudit-mi suflet să
se-nchine; /Voi singuri străjuți altarul /Nădejdi noastre de mai bine”.

Goga se deosebeste de sămănătoriști în viziunea de ansamblu asupra
satului, prin permanenta tendința de a scruta adânc aspectele sociale ale
vietii satului. El nu idealizează nici satul și nici țăranul, nu se limitează la
surprinderea elementelor pitorești, decorative. Dimpotrivă, în concepția lui
Goga țăranul nu are pe nimeni care să-l apere: “și nimeni truda nu v-alina”,
el, țăranul trăiește o viață istovitoare: “A voastra-i jalea cea mai mare, /A
voastra-i truda cea mai sfântă”. De aceea poetul lor le închină aceste versuri
convertite în imn și elegie: “Al vostru-i plânsul strunei mele, /Creștini ce n-
aveti sărbătoare, /Voi, cei mai buni copii ai firii, /Urziți din lacrimi și
sudoare”.

Vizionară și mesianică e poezia Clăcașii. Ea izvorăște din dureroasa
înțelegere și compasiune a poetului pentru soarta țăranilor clăcași. Poezia se
deschide cu imaginea unui peisaj torid, într-un miez de vară, pe câmp. Pe
câmp sunt iobagii, țăranii clăcași în șir, gârbovind la secera, cerșitorind
parcă un nor pribeag. Miscarea lor grea, apăsătoare, istovită de arșiță, o
sugerează verbul în construcție modală, prelungind prin răsturnare topică,
sensul durativ al caznei: “Eu le vedeam înșiruirea lungă, /Cum gârbovită-
ncet înaintează /Cum stărind prin holdă-și taie uliți, /Cerșitorind cu ochii
stinși o dungă/ De nor pribeag în vânatul din zare /Când secera-n trudita ei
cărare /șir așternea în snopii grei de aur /Prisosul sfânt de binecuvântare.

Împovărata și chinuită existență a iobagilor se citește pe chipul lor
împuținat și stors de muncă, de deznădejde și resemnare; “moșnegi slăbii ce
scris aveau pe frunte/ zădărnicia pletelor cărunte, /bărbați sfârșiti, cu
sufletele moarte /cu tot amarul unor vieți deșarte ” și femei “cu ochii stinși,
cu sânul supt de trudă”. Proiecția dantescă, cu scene de osânda de infern,
copleșește prin tragismul martirajului celor “osândiți să plângă și să tacă”,
celor ce “se sting în neguri și uitare / și cad și mor de crude-mpovarare”, și,
în contrast, stăpinul, întruchipare a unui blestem ancestral ce leagă țăranul de
robie și de cina lui săracă, din pâine de neghină și secară. Finalul poeziei,

retoric, vizionar, înfățișează o umbră de femeie. În pruncul pe care-l alaptează femeia, poetul întrevede un Mesia, menit să fie “înfricoșatul crainic /izbăvitor durerilor străbune”. Atunci, în ziua mare-a învierii, /Acești ostași cu fețe ofilite, /Cu zâmbet mort, cu suflete trudite, /Ca-ntineriți de suflul primaverii /S-or ridica, ei, care au fost străjerii /Amarului, și-ai mortii, și-ai durerii, /Cu brațul greu de greul răsplătirii /Toată țarina gliei dezrobite /Si munții toți /și-adâncurile /înfricoșata clip-a primenirii, /Când suflet nou primește întrupare, /și-n strălucirea razelor de soare /El hărăzește vremii-nbătrânite /Veștmintul nou, de noua sărbătoare”. Poezia, în întregul ei, sugerează răzvrătiri înfricoșate ce n-au nume, dar care au să vină. Satul lui Goga, este un sat al muncii, al unor înalte valori etice, este un sat personaj moral, social și istoric.

Din acest sat se desprind, rând pe rând, și trec prin fața ochilor noștri tablouri, figuri individuale vibrant evocate de poet precum Dascălul: “Blând îmi răsai cu fața ta blajină, /Cu zâmbet bun, cu ochi cumiști și limpezi, /Strălucitor de lacrimi și lumină”, Dăscălița : “Căci tu-mi răsai în zare, /A vremii noastre dreapta muceniță, /Copil blajin, cuminte prea devreme, /Sfielnică, bălaie dăscăliță”.

Figurile de “luminatori” ai satului nu se configurează, în poeziile lui Goga, numai ca niște răspânditori de cultură, ci și ca niște răzvrătitori ai mulțimilor oprimate. Astfel Apostolul e prezentat ca un răscolitor de conștiințe, un om al cărui glas plânge atâtea patimi neîmplinite încă: “Atâtea patimi plâng în glasul /Cuvântătorului părinte, /și-atâta dor aprind în inimi /De clipa răzbunării sfinte”. Din suita de figuri evocate de Goga, mai fac parte: dascălul Ilie, cantorul Cimpoi, Laie Chiorul, popa Solomon, biata Mura, Lăutarul și altele. Toate laolaltă completează monografia lirică a satului ardelean.

Poezia lui Goga este mesianică, înțeleasă în sensul de încredere în eliberarea socială și națională. Glasul “pătimirii” izvorăște din durerea inrobirii sociale și naționale a dezmoșteniților neamului sau, iar “mântuirea”, din fierbinte încredere în dezrobirea socială și în unitatea politică a națiunii. Poetul e în postura unui “apostol” care, cu sentimentul unei revelații, are să vestească “ziua cea mare” a eliberării, a bucuriei izbăvirii neamului din amar și suferință. Poezia lui Goga este vizionară, mesianismul ei vestind înfăptuirea mărețelor idealuri istorice ale poporului nostru pentru dreptate socială și națională.